

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ramon Anitua Lejardi Sumiña

*Markina-
Xemein,
Bizkaia
(1932-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Ituerta auzoko Sumiña baserrian jaio zen, Inpernusierra izenez ezaguna den zonaldean. Aita bertakoa zuen; eta ama, Barinagako Lurkana baserrikoa. Umetan Markinako eskolara jeisten zen baserriko lanek uzten ziotenean; hala ere, gerora eskola partikularretara joan zen. Behar desberdinetan aritu ostean 20 urtez Esperantza lantegian aritu zen. Erljioaren eragina, erromeria eta neska-kontuak, baserriar-kaletar harremana, ohitura zaharrak, sagardogintza... izan ditu mintzagai bere lagun [Pedro Lejardi "Gabixola"](#)ren laguntzarekin. Argazkian ezkerrean dagoena da Ramon.

Zintak

MAR-023

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-03-06
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

MAR-024

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-03-06
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAR-025

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-03-06
- **Iraupena:** 42 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Eskolara ahal zenean

- **Erref:** MAR-023/002
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:04:03. **Bukatu:** 00:05:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Baserritik Markinara joan behar zuen eskolara. Baserrian askotan zuten lana eta ez ziren beti joaten eskolara. Soldadutzara joan aurretik eskola partikularra joan zen. Zer edo zer ikasi zutela dio.

2. Amalloko eskola zaharra

- **Erref:** MAR-023/008
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:14:58. **Bukatu:** 00:16:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Amallo auzoko eskolan Pedroren ama ibili zen, baina bera ez. Bere amak bertan ikasi ei zuen sinatzeko beste; aitak, ostera, ez zekien ezta sinatzen ere. Ramonek dio lehen 50 urtekoak zahartzat zituztela, eta orain 80 urterekin bere burua ondo ikusten duela.

3. Aspiltzako eskolan erdaraz, Markinakoan euskaraz

- **Erref:** MAR-023/010
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:16:42. **Bukatu:** 00:20:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Aspiltzako eskolan Pedrok euskaraz zein erdaraz egiten zuten. Ramonen emazteari behin euskaraz egiteagatik buruan ebakia egin zion maistrak. Ramonek Markinako eskolan, ostera, dena egiten zuen euskaraz. Pedrok Ondarroako maisu euskalduna eta Markinatik joaten zen maisu erdalduna izan zituen. Pedrok euskaraz egiteagatik ezartzen zioten zigorra azaltzen du. Hala ere, Ramonek dio erdara jakitea ere beharrezkoa dela.

4. 'Cara al Sol' abestu behar

- **Erref:** MAR-023/012
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:21:20. **Bukatu:** 00:22:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika » Politika eta Franco](#)

Laburpena:

Eskolan 'Cara al Sol' abestu behar izaten zuten bandera eta besoa altxatuz. Pedrok Aspiltzako eskolan egunero abesten zuen; Ramonek, Markinakoan, eguenetan (ostegunetan) bakarrik.

5. Dotrina eta euskara

- **Erref:** MAR-023/013
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:22:18. **Bukatu:** 00:23:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina](#)
- [Euskara » Euskararen egoera](#)

Laburpena:

Dotrina ere eskolan bertan ikasi zuten. Aspiltzako eskolan maisuagaz erdaraz eta Markinatik joaten zen abadeagaz euskaraz. Erdaraz ikasitakoa ez zuten ulertzen, etxean dena egiten baitzuten euskaraz. Markinan euskarak baserriko jendeari esker eutsi diola uste du Pedrok.

6. Potxi-potxika eta "askega" jolasten

- **Erref:** MAR-023/018
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:28:23. **Bukatu:** 00:29:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak](#)

Laburpena:

Potxi-potxika jolasten zuten intxaurrekin. "Askega" ere jolasten zuten. Jolasen azalpenak ematen ditu Pedrok. Gaur egungo umeek ez dakite horrela jolasten, beraiek ez zuten dirurik ezertarako ere.

7. Auzokoen arteko elkartasuna eta laguntza

- **Erref:** MAR-023/019
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:29:40. **Bukatu:** 00:31:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana](#)

Laburpena:

Gabon inguruan txerria hil eta auzokoen artean banatzen zituzten odoloste edo txorizoak. Trukean pezetaren bat edo beste ematen zien eta diru hori ondo-ondo gordetzen zuten. Lehen auzokoen arteko hartu-emana desberdina zen, baserriko lanetan ere elkarri laguntzen aritzen ziren, baita auzolanean ere.

8. Abemariatako kanpai jotzea eta hil kanpaia

- **Erref:** MAR-023/020
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:31:34. **Bukatu:** 00:35:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

"Aramaitteko" (abemariatako) kanpai jotzea. Hori entzuterakoan askok errezatu egiten zuten edo etxera joan. Jai bezperatan, zapatuetan, bederatzi kanpai jo eta etxera joan behar izaten zuten. Baten bat hiltzerakoan ere, Amallon hil kanpaiak jotzen zituzten: gizonezkoei hiru hiruko eta andrazkoei hiru biko. Ramonek dio Markinan ez zela desberdintasunik egiten. Amallo auzoan elkarrizketa garaian ere jotzen ziren oraindik ere kanpaiak. Urtean behin bati tokatzen zitzaion kanpaiak jotzea. Umea hilez gero, ez zen kanpairik jotzen. Etxeren bat erretzen zenean, lehen kanpaik jotzen ziren, baina beraiek ez dute hori ezagutu.

9. Goizeko seietako meza

- **Erref:** MAR-023/022
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:36:13. **Bukatu:** 00:39:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Lehen derrigorra zen jaiero elizara joatea. Goizeko seietako meza egoten zen Karmengo elizan. Ramonek dio etxera bueltatu, oinetakoak beste norbaiti eman eta besteren bat joaten zela hamabietako mezara. Ordu erdiko mezak izaten ziren, euskaraz zein latinez. Andrazkoak eta emakumezkoak bananduta jesartzen ziren.

10. Elizako jesarlekuak pertsona garrantzitsuentzat gordeta

- **Erref:** MAR-023/024
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:39:59. **Bukatu:** 00:41:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Gaitán de Ayala elizako aurrerengo jesarlekuan esertzen zen, berarentzat bakarrik zen jesarlekua zuen. Herriko beste dirudun bat, Murga, atzeko partean esertzen zen erreserbatuta zuen tokian. Alkateak eta zinegotziek ere beraien tokia zuten. Danbolina jotzen joaten ziren elizara.

11. Markina eta Xemein arteko pikeak

- **Erref:** MAR-023/025
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:41:43. **Bukatu:** 00:44:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

Markina eta Xemein arteko pikeak. Biak batu zirenean, Xemeingo basoak bota zituztela dio Pedrok, baina Ramon ez dago ados. Ramonek dio xemeindarrak ez zirela ganoraz janzten, janzkeran igartzen zitzaizela nongoak ziren. Elizara joateko dotoreago jantzi behar zen. Ramonek dio galtzontziloak ere orduan janzten zituztela.

12. Txapela

- **Erref:** MAR-023/027
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:47:23. **Bukatu:** 00:48:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

Ramonek baserrirako txapel bat eta kalerako beste bat erabili izan du. Pedro berandu hasi zen txapela erabiltzen, ilea jausterakoan eta burua hozten hasi zitzaionean. Ramonek dio baserritarra txapela janztekoa dela. Pedroren ustez udan txapelak asko berotzen du, baina Ramonek dio ezetz, txapela jantzi egin behar dela.

13. Emakumezkoen mantenila

- **Erref:** MAR-023/028
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:48:58. **Bukatu:** 00:49:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

Andrazkoak mezara joateko mantenila beltza janzten zuten, fin-fina.

14. Markinak inoiz ez du izan hilerririk

- **Erref:** MAR-023/030
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:50:28. **Bukatu:** 00:52:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

Norbait hildakoan, gaubeila egiten zen hildakoaren etxean, arrosarioa errezatzen zen gauetz. Etxetik zuzenean eramaten zuten gorpua hilerrira, elizara sartu barik. Markinak sekula ez du izan hilerririk; bi udalerrri zirenean ere bi herrietakoak Xemeingo hilerrian lurperatzen zituzten. Ramonek dio Xemeingo hilerrira bi udalerrriak batu zirenean txukundu zutela.

15. Hildakoa kanposantura eramaterakoan

- **Erref:** MAR-023/031
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:52:01. **Bukatu:** 00:53:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

Hildakoa lepoan hartuta eraman behar izaten zuten kanposantura lauzpabost gizonen artean. Aurretik abadea joatean zen eta gurutzean zegoen tokian *pater noster* ra eman eta gorpua eramaten zutenak aldatzen ziren. Hildakoa astuna bazen, jende gehiago behar izaten zen gorpua eramateko. Bideak ere ez ziren onak eta ordu bat edo ordu eta erdi tarda zezaketen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-07

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com